

Ida Vos

Ida Gudema, vooral bekend als Ida Vos, werd geboren op 13 december 1931 in Groningen. Het gezin bestond uit vier personen, vader Joseph Gudema, moeder Berta Gudema-Blok, dochter Ida Gudema en Esther Gudema. In 1936 verhuisde het gezin Gudema naar Rotterdam, waar ze het bombardement van mei 1940 meemaakten. Omdat de situatie in Rotterdam te onveilig werd, verhuisde het gezin naar Rijswijk en ging wonen aan de Broekslootkade 39.

Stapje voor stapje werd het leven van de Joden steeds moeilijker gemaakt. Op 10 januari 1941 gaf de bezetter verordening 6/1941 uit. In deze verordening stond dat personen van "geheel of gedeeltelijk Joodschen bloede" zich moesten laten registreren. Daarna volgden de verboden, die de vrijheden van Joden steeds verder beperkten.

Foto van Esther en Ida. Foto uit privécollectie.

Toen Ida pas in Rijswijk woonde ging ze nog gewoon naar school, de Nicolaas Beetschool. Die "gewone" schooltijd duurde helaas niet lang. In september 1941 kwam er een brief waarin stond dat met ingang van het nieuwe schooljaar kinderen "van Joodschen bloede" niet meer met Arische kinderen in de klas mochten zitten. Vanaf dat moment moesten de meisjes naar de Joodse school in de Bezemstraat in Den Haag. Eerst mochten ze nog met de tram, later werd ook dat verboden. Iedere dag zaten er minder kinderen in de klas. Van de 35 kinderen op de foto hebben er maar vier de oorlog overleefd.

Klassenfoto van de school in de Bezemstraat 1942. Ida is het meisje met brilletje en strik, zittend voor de juf. Foto uit de collectie van Museum Rijswijk.

Twee gedichten van Ida over haar klas uit de gedichtenbundel "Vijfendertig tranen":

Aardrijkskunde

*zij had een onvoldoende
voor aardrijkskunde
die laatste dag
maar wist een week later
precies waar Treblinka lag*

héél even maar.

vijfendertig kinderen.....

*vier kunnen nog ervaren
wat het betekent
in een donkere la
ver weg
gezichten
te bewaren*

In april 1943 moest het gezin onderduiken. Eerst met z'n vieren op één adres, een jaar later werden de zusjes gescheiden van hun ouders bij onderduikgezinnen ondergebracht. Van april 1944 tot de zomer van 1945 verbleven de meisjes in Venhuizen bij oom Jaap en tante Nel. Hun ouders verbleven in deze periode op een ander adres in de buurt, maar één keer konden ze elkaar zien.

Na de oorlog werden de meisjes herenigd met hun ouders. Omdat in hun huis aan de Broekslootkade andere mensen woonden, woonden ze korte tijd op de Penninglaan, waar ze introkken bij een Joodse man en zijn dochtertje die ook uit de onderduik kwamen.

Na de terugkeer uit het concentratiekamp van de grootouders van moeders kant kreeg de familie een huis toegewezen aan de Haagweg 140, dat leeg stond nadat de Joodse bewoners in 1942 waren weggevoerd.

Aanvankelijk kon Ida niet over haar oorlogservaringen praten. Later leerde zij zich uiten door te schilderen, beeldhouwen en door te schrijven. Behalve in haar boeken vertelde ze ook rechtstreeks aan kinderen wat oorlog is.

Violist Bert Vos (zoon van Ida) vertelt samen met zijn band The Klezmer Society in indringende muziekvoorstellingen het verhaal van zijn moeder én zijn eigen verhaal als kind van overlevenden.

Van haar hand verschenen de boeken:

- Vijfendertig tranen, 1976
- Schiereiland
- Miniaturen
- Wie niet weg is wordt gezien, 1981
- Anna is er nog, 1986
- Dansen op de brug van Avignon, 1989
- Witte zwanen, zwarte zwanen, 1992
- De sleutel is gebroken, 1996
- De lachende engel, 2000

Referenties

- 1) Sonja Havermans, *Terug in Rijswijk: Hoe de oorlog voelde voor Ida Vos* (Rijswijk, 2005).
- 2) Voor dit verhaal is overleg geweest met Bert Vos, de zoon van Ida Vos.